

El projecte s'emmarca dins del programa **RecerCaixa** i està liderat per l'Institut de Govern i Polítiques Públiques de la UAB

Un estudi analitza, per primer cop, l'impacte de la crisi en l'espai urbà, i proposa estratègies per protegir els barris més vulnerables

- **Es tracta del primer treball que analitza els efectes de la crisi socioeconòmica des del punt de vista territorial, per veure com ha impactat en les dinàmiques de segregació urbana a Catalunya i, en particular, als barris més desfavorits.**
- **L'objectiu és preveure els escenaris de futur que se'n deriven, com també identificar els factors de resiliència que han contribuït a pal·liar-ne l'impacte als barris, per tal d'impulsar estratègies i polítiques públiques que mobilitzin recursos i afavoreixin la capacitat d'acció cívica i d'innovació social en aquestes àrees.**
- **La recerca s'ha fet per a les més de 5.000 seccions censals existents a Catalunya, i inclou l'estudi de sis barris perifèrics: Ciutat Meridiana (Barcelona), Bellvitge (l'Hospitalet), Palau i Rocafonda (Mataró), Pardinyes (Lleida), Santa Eugènia i el municipi de Salt (Girona).**
- **El projecte, liderat per l'Institut de Govern i Polítiques Públiques de la Universitat de Barcelona (UAB), s'emmarca dins del programa RecerCaixa, que impulsen l'Associació Catalana d'Universitats Públiques (ACUP) i l'Obra Social "la Caixa".**

Barcelona, 24 febrer de 2014. Els investigadors Ismael Blanco i Oriol Nel·lo, coordinadors del projecte de recerca *Barris desfavorits davant la crisi: segregació urbana, innovació social i capacitat cívica*, i Enric Banda, director de l'Àrea de Ciència i Medi Ambient de l'Obra Social "la Caixa", han presentat avui al Palau Macaya de l'Obra Social "la Caixa" els resultats preliminars d'un estudi liderat per l'Institut de Govern i Polítiques Públiques ([IGOP](#)) de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB), que analitza

l'impacte de la crisi socioeconòmica als municipis catalans des del punt de vista territorial. Tot i que es tracta d'un enfocament poc estudiat i reconegut, revela que les desigualtats socials i econòmiques tenen una expressió sobre el territori i influeixen sobre les dinàmiques de segregació i degradació urbana.

L'estudi, en què també han participat com a coordinadors Joaquim Brugué i Eduard Jiménez, és un projecte de recerca de dos anys de durada (2013-2015), emmarcat dins el programa d'investigació d'excel·lència [RecerCaixa](#) impulsat per l'Associació Catalana d'Universitats Públiques (ACUP) i l'Obra Social "la Caixa".

Metodologia

Amb l'objectiu d'observar l'evolució d'aquestes dinàmiques en el temps, els autors han fet una anàlisi estadística de l'evolució de la segregació urbana als municipis catalans durant el període 2001-2012. Aquesta anàlisi s'ha dut a terme per a les més de 5.000 seccions censals existents a Catalunya i s'ha basat en l'encreuament de quatre variables, dues de naturalesa social i dues de naturalesa urbanística: tant per cent de població estrangera, tant per cent de població aturada, valor cadastral mitjà de l'habitatge i superfície mitjana de l'habitatge. Els resultats d'aquesta anàlisi es reflecteixen en un seguit de mapes que constaten la distribució territorial desigual de les conseqüències socials de la crisi, i l'eixamplament consegüent de la distància entre els barris més benestants i els més desfavorits. Un fet que, segons els autors, és preocupant, ja que «allunya i desvincula els barris d'alt nivell socioeconòmic de la realitat quotidiana de la ciutat i els seus problemes, cosa que amenaça la cohesió social», explica l'investigador Ismael Blanco.

Tanmateix, la segregació urbana a Catalunya, és a dir, la separació de diferents grups socials en diferents barris en funció del seu nivell de renda (i d'altres aspectes relacionats com ara el nivell educatiu, l'ocupació o l'origen de la població), no és pas un fenomen conjuntural que respongui a la situació actual de crisi, sinó que és un procés que ve de lluny. «El 2001 ja s'observaven nivells de segregació urbana significatius, per bé que inferiors als de països del nostre entorn, com França», afegeix Blanco.

Per aprofundir en l'impacte de la crisi i les polítiques d'austeritat, el treball ha inclòs també sis estudis de cas de diversos barris perifèrics de Catalunya: Ciutat Meridiana (Barcelona), Bellvitge (l'Hospitalet), Palau i Rocafonda (Mataró), Pardinyes (Lleida), Santa Eugènia i el municipi de Salt (Girona). Aquests estudis mostren que, en general, els barris més vulnerables

tendeixen a ser els que estan més aïllats territorialment i on hi ha una concentració més gran de població amb baix nivell de renda i majoritàriament d'origen immigrant. Aquest és el cas de Ciutat Meridiana i de Palau i Rocafronda, on les transformacions experimentades durant els anys de la bombolla immobiliària van crear les condicions per a la seva vulnerabilitat actual. Avui, una part molt significativa dels habitants d'aquest barri han perdut la feina o estan immersos en un cercle de gran precarietat laboral.

La col·laboració entre teixit veïnal i institucions locals, bàsica per evitar la creació de guetos

Malgrat l'extrema vulnerabilitat d'alguns dels barris analitzats, la situació no arriba a ser del tot insostenible gràcies a les dinàmiques de solidaritat interpersonal entre veïns, a la feina solidària de les entitats i al treball conjunt entre les administracions i el teixit associatiu. De fet, els barris més «resilients» de tots els que han estat objecte d'estudi (Bellvitge, Pardiniyes, Santa Eugènia) són barris on, històricament, s'han establert dinàmiques molt fortes de col·laboració entre el teixit veïnal i les administracions locals, les quals han tingut com a resultat millores urbanes sostingudes i significatives al llarg de les darreres dècades. En canvi, els efectes devastadors que ha tingut la crisi en altres barris s'associen, sobretot, a l'absència o la insuficiència de polítiques públiques per evitar els processos de creació de guetos.

Per tal d'analitzar les respostes ciutadanes a la crisi, els autors del projecte han elaborat una cartografia de les experiències d'innovació social a Catalunya, que recull diverses iniciatives que han sorgit dels mateixos barris per fer front a aquesta situació. Aquestes iniciatives s'han agrupat en quatre grans categories: solidaritat ciutadana (bancs del temps...), territori i medi ambient i energia (horts urbans, xarxes telemàtiques), economia i consum alternatiu (cooperatives i projectes finançats a través de la banca ètica) i espais autogestionats. Aquest mapa interactiu —que es pot consultar en el blog del projecte— s'ha elaborat a partir de cartografies preexistents i de la informació que han facilitat veïns, entitats locals i associacions, i està obert a noves aportacions. Fins al moment, s'han identificat més de 500 experiències d'innovació social a Catalunya per fer front a la crisi.

Propostes d'acció per protegir els barris més desafavorits

Malgrat la rellevància d'aquestes experiències, els autors de l'estudi consideren que per elles mateixes no poden posar fre a les dinàmiques de

desigualtat i de segregació urbana creixents. A més, la cartografia mostra que no sempre han sorgit allà on hi ha més necessitats socials, sinó més aviat allà on hi ha més capacitats per dur-les a terme. Per aquesta raó, apunten la necessitat d'incloure el tema de la segregació urbana en el centre de l'agenda de les polítiques públiques a Catalunya. «Les respostes a les dinàmiques de desigualtat i de segregació a les nostres ciutats no poden ser només socials, han de ser també institucionals. Cal abordar aquest debat amb una perspectiva no sols de curt termini, per resoldre les situacions de més urgència, sinó de mitjà i llarg termini, entenent que abordem un fenomen de llarg recorregut», indiquen.

Per tal d'avançar en aquest àmbit, proposen algunes mesures, com ara millorar els instruments estadístics de coneixement de la realitat socioespacial de Catalunya a escales més petites que els municipis (barris o seccions censals); promoure i afavorir la coordinació de les pràctiques d'innovació social, especialment als barris desafavorits, tant des de l'administració local com l'autonòmica; i incorporar criteris de justícia distributiva territorial en les polítiques socials i urbanes, de manera que els barris més desafavorits tinguin una protecció especial davant les retallades i rebin un suport també especial a l'hora de distribuir els recursos disponibles per tal d'evitar l'increment de les dinàmiques de segregació i degradació urbana en aquestes àrees.

Per ampliar la informació, podeu consultar el blog

<http://barrisicrisi.wordpress.com/>

Més informació:

Comunicació ACUP - Programa RecerCaixa (ACUP)

Carme Pérez: 935 422 047 / comunicacio@recercaixa.cat

Departament de Comunicació. Obra Social "la Caixa"

Irene Roch: 934 046 027 / 669 457 094 / iroch@fundaciolacaixa.es

<http://www.lacaixa.es/obrasocial>

Sala de Premsa Multimèdia

<http://premsa.lacaixa.es/obrasocial>